

DIMITRIE BOLINTINEANU

Legende istorice

Postfață, referințe critice și tabel cronologic
TEODOR VÂRGOLICI

Editura Mondoro
București

CUPRINS

Cea de pe urmă noapte a lui Mihai cel Mare	/ 5
Preda Buzescu	/ 6
Muma lui Ștefan cel Mare	/ 7
Ferentarul	/ 9
Fata de la Cozia	/ 10
Un ostaș român încis peste Dunăre	/ 11
Mircea la bătaie	/ 12
Mihai scâpând stindardul	/ 13
Mircea cel Mare și solii	/ 14
Căpitelanul de vânători	/ 16
Marioara	/ 17
Doamna lui Neagu	/ 19
Cupa lui Ștefan	/ 20
Sora Ana	/ 22
Daniel Sihastru	/ 24
Fiaștrii	/ 25
Întoarcerea lui Mihai	/ 27
Miron Costin	/ 28
Monastirea Putna	/ 29
Ghinea Grecul	/ 30
Ștefăniță-Domnul	/ 31
Mihai la păduraru	/ 32
Cozia	/ 33
Ogogenii	/ 35
Bogdan în Polonia	/ 37
Năvala lui Tepeș	/ 40
Apa Bârsei	/ 41
Grozea Vornicul	/ 43
Mihai revenind de la Dunăre	/ 44
Domnul Mavrogheni	/ 45
Han-tătar	/ 46
Rossandra	/ 47
Bârlad	/ 50
Baia	/ 52
Codru Cosminului	/ 54
Ștefan la moarte	/ 56
Dumbrava roșie	/ 57

Maria Putoaica / 59
Dragomir sau cetatea lui Radu Negru / 60
Muma lui Mihai / 61
Mihnea și baba / 62
Domnul Tighinei / 67
Edessa / 69
Cântece din exil / 72
Proscrisul / 74
Invocație / 75
La Constantin Negri / 76
La români / 78
La unire / 79
Mihai și călăul / 80
Moartea lui Mihai Viteazul / 81
Visul lui Ștefan cel Mare / 83
Tepes și solii / 86
Ana-doamna / 87
Sân-Petru / 93
Moldavii la Marienburg / 96
Solii lui Tepes la Mohamet / 99
Mihai în Transilvania / 101
Domnul Ionașcu / 105
Vornicul Dumitru / 106
Mihai la Vidin / 107
Siretul / 108
Glubavii / 110
Clejanii / 112
Cornul lui Sas / 114
Consiliul secret / 116
Mustafa-paşa / 119
Călugărenii / 120
Bătălia pe gheăță / 124
Movila lui Răzvan / 125
Mânia lui Ștefan / 126
Aprodul Purice / 127
Petru Rareș / 129
Barnoschi-domnul / 130
Mihai și ucigătorul / 131
POSTFATĂ / 133
TABEL CRONOLOGIC / 143
REFERINȚE CRITICE / 149

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României Bolintineanu, Dimitrie

Legende istorice / Dimitrie Bolintineanu ; postf., referințe critice și tabel cronologic: Teodor Vârgolici.
- București : MondoRo, 2016

ISBN 978-606-695-041-1

I. Vârgolici, Teodor (postf.) (tab.cronologic)
821.135.1-1
94(498)(0:82-1)

Coperta: Daniel Tuțunel

Departament Difuzare
tel. 021-211.25.00
mail: comenzi@gramar.ro

www.gramar.ro

CEA DE PE URMĂ NOAPTE A LUI MIHAI CEL MARE

Ca un glob de aur luna strălucea
Și pe-o vale verde oștile dormea;
Dar pe-un vârf de munte stă Mihai la masă
Și pe dalba-i mâna fruntea lui se lasă.
Stă în capul mesei, între căpitani
Și recheamă dulce tinerii săi ani.
Viața noastră trece ca suava rouă
Când speranța dulce ne surâde nouă.
Astfel astă dată viața lor cură;
Cugetele triste nu-i mai turbura;
Luna varsă raze dulci și argintoase;
Austrul le suflă coamele pletoase;
Căpitani toarnă prin pahare vin
Și în sănătatea lui Mihai închin.
Dar Mihai se scoală și le mulțumește
Și luând paharul astfel le vorbește:

– “Nu vă urez viață, căpitani mei!
Dimpotrivă, moarte, iată ce vă cei!
Ce e viața noastră în sclavie oare?
Noapte fără stele, ziua fără soare.
Cei ce rabdă jugul și-a trăi mai vor,
Merită să-l poarte, spre rușinea lor!
Sufletul lor nu e mai presus de fierul
Ce le-ncinge brațul, iau de martur cerul!
Dar românul nu va câmpuri fără flori,
Zile lungi și triste fără sărbători.
Astfel e vulturul ce pe piscuri zboară:
Aripile taie-i, că ar vrea să moară!
Astfel e românul și român sunt eu
Și sub jugul barbar nu plec capul meu”.

De trei zile luptă n-a mai încetat
Și tătarul pare c-a înaintat.
Dar Buzescu Preda vede cu durere
Floarea României ce pe vale pere.
Trece înainte pe un cal în joc
Ce varsă din ochii-i flacăre de foc.
Strigă cu tărie cetelor zdrobite
Ce la glasu-i mândru se întorc uimite.
Iată că nepotul hanului tătar
Trece pe-un sălbatec, ager armăsar.
Unde se arată pe întinsa vale
Prin oștirea noastră își deschide cale.
Iar Buzescu Preda cum îl întâlni,
Îi ieși-nainte și-astfel îi vorbi:
– “Dacă nu ți-e frică și-ai credință-n tine,
O, tătare! vino să te bați cu mine!”

Ei descălecară atunci amândoiai
Și se iau la luptă ca doi juni eroi.
Ochii tuturora cată cu mirare
La Buzescu Preda și tătarul mare.
Ei se bat la raza stelei cei de foc,
Flacările-i albe pe-a lor zale joc.
Vântul răcorește fruntea lor udată
Și mânia dulce sufletul le-mbată.
Ei se bat în spade – spadele se frâng;
Și se iau în brațe – se smucesc, se strâng.
Când tătarul scoate o secure mică
Și lovind pe Preda, pavăza îi strică.
Dar el cu măciuca astfel îl lovi
Încât deodată căzu și muri.
Iar după aceasta, oastea românească
Pleacă și învinge horda tătărască.

MUMA LUI STEFAN CEL MARE

Pe o stâncă neagră, într-un vechi castel,
Unde cură-n poale un râu mititel,
Plânge și suspină Tânără domniță,
Dulce și suavă ca o garofită;
Căci în bătălie soțul ei dorit
A plecat cu oastea și n-a mai venit.
Ochii săi albaștri ard în lacrimele
Cum lucesc în rouă două viorele;
Buclele-i de aur cad pe albu-i sân,
Rozele și crinii pe față-i se-ngân.
Însă doamna soacra lângă ea veghează
Si cu dulci cuvinte o îmbărbătează.

Un orologiu sună noaptea jumătate.
În castel în poartă oare cine bate?
– „Eu sunt, bună maică, fiul tău dorit;
Eu, și de la oaste mă întorc rănit.
Soarta noastră fuse crudă astă dată:
Mica mea oștire fuge sfărâmată.
Dar deschideți poarta... Turcii mă-ncongior...
Vântul suflă rece... Ranele mă dor!”

Tânăra domniță la fereastră sare.
- "Ce faci tu, copilă?" zice doamna mare.
Apoi ea la poartă atunci a ieșit
Și-n tăcerea nopții astfel i-a vorbit:
- "Ce spui, tu, streine? Ștefan e departe;
Brațul său prin taberi mii de morți împarte.
Eu sunt a sa mumă; el e fiul meu;
De ești tu acela, nu-ți sunt mumă eu!
Însă daca cerul, vrând să-ngreuieze
Anii vietei mele și să mă-ntristeze,
Nobilul tău suflet astfel l-a schimbat;
Daca tu ești Ștefan cu adevărat,
Apoi tu aice fără biruință

Nu poți ca să intri cu a mea voință.

Du-te la oștirel Pentru țără mori!

Și-ți va fi mormântul coronat cu flori!"

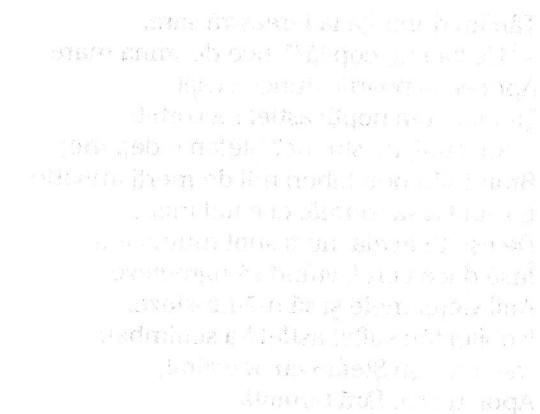
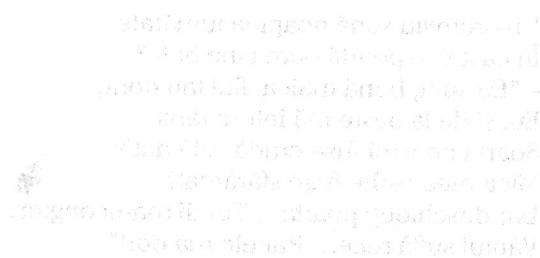
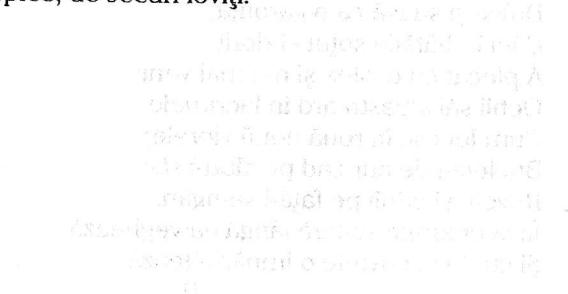
III

Ștefan se întoarce și din cornu-i sună;

Oastea lui zdrobită de prin văi adună.

Lupta iar începe... Dușmanii zdrobiți

Cad ca niște spice, de securi loviti.

FERENTARUL

(FRAGMENT DINTR-UN MARŞ VECI)

Nu e nici mândria, nu e nici multimea

Care în batalii încunun oștimea;

Nu e nici noroc.

Cela ce se bate pentru neatârnare

Are zece brațe, zece inimi are,

Inime de foc.

Roșiorul mândru și frumos ca crinul

Când pe mal s-arată tremură Vidinul

La vederea sa.

Face de se miră toată arăpimea,

Ieniceri, spahii și arnăuțimea

Și-i strigă: ura!

Ferentarul ager și cu lungă chică

Intră în oștire fără nici o frică,

Tare ca un leu.

Iute ca săgeata tabăra străbate,

Bate zece singur, cincisprezece bate:

"Ferentar sunt eu!"

Asfel ferentarul știe ca să moară.

Pentru țara dragă, pentru soțioară

Cine n-ar muri?

Unul ca acela blestemat să fie!

Nimeni să nu-l plângă, nimeni să nu-l știe,

Cândel el va peri!...

Junele fecioare, tineri luptători!

Pe mormântul nostru vor culege flori!...

Trâmbița răsună sus pe coasta verde;

Armia lui Tepeș printre brazi se perde.

– “Iată! strig vitejii, mândrul căpitan

Ce-a ucis cu mâna-i pașa musulman!”

Domnul îl sărută și cu bucurie:

– “Spune-mi, vrei tu aur, ranguri sau soție?

Dacă vrei avere, da-ți-voi cât vei vrea;

Dacă vrei soție, da-ți-voi fata mea!”

– “Doamne! nu voi aur, nici onori deșarte:

N-am venit în lupte să-mi trag aşa parte;

Plângerile ţărei brațul mi-a-narmat;

Pentru-a ei scăpare astăzi m-am luptat.

Iar de este vorba să-mi dai soțioară,

Află că eu însuși sunt o fetișoară!”

La aceste vorbe junele frumos

Coiful își aruncă, pără-i cade-undos.

Toată adunarea vede cu răpire

O fetiță dulce ca o fericire.

Domnul se răpește de mândrețea ei.

– “Care din boierii-mi vrei bărbat să ie?”

– “Doamne, zise fata, vrei să fiu soție

Unui din ostașii care-mi place mie?

Toți sunt bravi la luptă, nu mă îndoiesc;

Însă pe-al meu mire voi să îl iubesc.”

Domnul fiu s-aruncă lalele ei picioare

Și cu o vorbire dulce rugătoare:

– “Fii a mea domniță și îți jur pe cer

Pentru tine-n lume să trăiesc, să per!”

La aceste vorbe Tânără fecioară

Rumenind la față ca o rozisoară:

– “Dacă vei iubirea-mi să o dobândești,

Pentru țară, doamne, să mori, să trăiești!”

UN OSTAŞ ROMÂN ÎNCHIS PESTE DUNĂRE

Porumbiță întristată!

Eu ca tine sunt strein,

Și-ntr-o țară depărtată

Tu cântă tristă, eu suspin!

Însă tu ai aripioare,

Poți te-ntoarce când vei vrea;

Iar eu plâng în închisoare

După dulcea țara mea!

Tu ai poate-o sorioară

Ce te cheamă ne-ncetat;

Iar eu am o drăgușoară

Ce în lacrimi am lăsat.

Însă tu ai aripioare,

Poți te-ntoarce când vei vrea,

Iar eu gem în închisoare

După mândruliuță mea!

Zboară, pasăre curată!

Și te-ntoarnă-n țara ta;

Iar eu, floare aruncată

Pe alt țarm, mă voi usca!

Armia maghiară țara a-nvălit;
Soarele văzând-o, a îngălbenit.

Dar bătrânul Mircea nu se însăpământă:
Cu o mică ceată de voinici s-avântă.

Nu că el voiește țara a scăpa,
Ci va să-mplinească datoria sa.

Unde este timpul cel de bărbație
Când murea românul pentr-o datorie!

Pe un cal ce mușcă spuma în zăbale,
Printre zi și noapte el își face cale.

– „Frații mei! vorbește falnicul bătrân,
Dumnezeu voit-a ca să mor român.
Cel ce a sa viață țărei sale-nchină
Pere ca lumina într-a sa lumină.
Ce e-n viață țărei viață unui om?
Ce e-n primăvară floarea unui pom?
Ceea ce prin stele este-o stelioară
Și-n nemărginire un minut ce zboară.
Șoimul când se vede prins de vânători,
Spun că își sfârâmă cuib și puisori.
Astfel decât lanțul brațul să le-ncingă,
Ce-i român, ce-i nobil astăzi să se stingă.”

Unde este timpul cel de bărbație
Când murea românul pentr-o datorie?!

MIHAI SCĂPÂND STINDARDUL

Noaptea se întinde și din geana sa
Argintoase lacrimi peste flori vârsa.
Dar setos de lupte, în văi depărtate,
Un erou în noapte încă se mai bate.
Singur el se luptă în acele văi
Unde mâna morței a culcat pe-ai săi.
Dar sub mii de brațe trebuie să cază:
Trece printre unguri fără ca să-l vază;
Și stindardul țărei el înfășurând
Către săn il strânge înapoi cătând.
Și în umbra nopței armăsaru-i zboară
Ca o-nchipuire albă și ușoară.
Spre o apă lată calul s-a-ndreptat;
De maghiari războinici fuge-nconjurat.
Luna după dealuri mergând să se culce
Îi arată calea și-i surâde dulce.

Cei ce îl preurmă se opresc pe maluri:
Dar Mihai cu calul se aruncă-n valuri
Și de ceea parte singur ajungând
El îmbrățișează calu-i spumegând.

Apoi scoate frâul încă alb de spume
Și îi zice: “Liber mergi de-acum în lume!”

Într-o sală-ntinsă, printre căpitanii,
Stă pe tronu-i Mircea încărcat de ani.

Astfel printre trestii tinere-nverzite
Un stejar întinde brațe veștejite.

Astfel dupe dealuri verzi și numai flori
Stă bătrânul munte albit de ninsori.

Curtea este plină, țara în mișcare;
Soli trimiși de Poartă vin la adunare.

Toți stau jos mic, mare, Tânăr și bătrân...
Era nobil omul când era român.

Solii dău firmanul. Mircea îl citește,
Apoi, cu mărire, astfel le vorbește:

– “Padișahul vostru, nu mă îndoiesc,
Va să facă țara un pământ turcesc.

Pacea ce-mi propune este o sclavie
Până ce românul să se bată știe!”

La aceste vorbe sala-a răsunat;
Dar un sol îndată vorba a luat.

– “Tu, ce într-această nație creștină
Strâlucești ca ziua într-a ta lumină,

Tu, o doamne, cărui patru țări se-nchin,
Allah să te ție, dar ești un hain!”

În murmură surdă vorbele-i se-neacă.
Cavalerii trage spadele din teacă.

Mircea se-ndreptea către ei: ~~MIRĆA~~
– “Respectați solia, căpitanii mei!”

Apoi către solii Portii el vorbește:
– “Voi, prin cari șahul astăzi mă cinstește!

Mircea se înclină de ani obosit;
Însă al său suflet nu e-mbătrânit;

Ochii săi sub gene albe și stufoase
Cu greu mai îndreaptă săgeți veninoase;

Dar cu toate astea fieru-i va lovi,
Ş-albele lui gene încă n-or clipi.

Cela ce se bate pentru a lui țără,
Sufletu-i e focul soarelui de vară.

Mergeți la sultanul care v-a trimis,
Ş-orice drum de pace, spuneti că e-nchis!”

Apoi către curte domnul se îndreaptă.
– “Fericirea țării de la noi s-așteaptă.

De deșearte vise să nu ne-nșelăm;
Moarte și sclavie la străini aflăm.

Viitor de aur țara noastră are
Și prevăz prin secoli a ei înălțare.

Însă mai-nainte trebuie să știm
Pentru ea cu toții martiri să murim!

Căci fără aceasta lanțul ne va strângă
Și nu vom ști încă nici chiar a ne plângă!”